DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Rytų Europos žydų istorijos ir kultūros tyrimai: istoriografinės paradigmos ir teorinės prieigos	Istorija ir archeologija H005	Istorijos	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedra

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2
individualus	4	seminarai	1, 5

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija
Žydų istorijos Rytų Europoje tyrimai yra santykinai nauji, juos XIX a. pradėjo žydų modernėjimo ir emancipacijos paveikti didžiaja dalimi savamoksliai kultūrininkai ir intelektualų, nukreipę savo pastangas į didelės apimties pasaulinių žydų istorijų rašymą, rečiau konkrečių problemų tyrimą ar pirminių šaltinių kaupimą ir publikavimą. XIX a. ir XX a. pradžioje ėmė klostytis pirmosios istoriografinės prieigos ir teorinių apmąstymų reikalaujantys autorių sprendimai, kaip pateikti, sisteminti ir interpretuoti kelis šimtmečius valstybės neturinčios diasporinės tautos, gyvenančios antijudaizmo ir antisemitizmo atmosferoje, istoriją ir kultūrą. Šiuos svarstymus veikė ne tik žydus priėmusių visuomenių nuostatos, bet ir pačių žydų aktyvūs politiniai ir kultūriniai judėjimai (sionizmas, jidišizmas, bundizmas ir kt.). Šiuolaikinių profesionalių analitinių žydų studijų (angl. *Jewish Studies*) pradžią įprasta sieti su Jeruzalės hebrajų universiteto įkūrimu (1925) bei tuo pat metu Vilniuje veiklą pradėjusiu JIVO (jid. *Jidišer visenšaftlecher institut*). Institucionalizuotos žydų istorijos ypač Vidurio ir Rytų Europoje studijos įgavo naują kokybę, plėtėsi aptariamų problemų spektras, atitinkamai gausėjo ir svarstymų apie tai koks turėtų būti santykis su žydų istorija, jos didaktinė reikšmė patiems žydams, kokie turėtų ir galėtų būti istorijos pateikimo kontekstai. Pirmasis radikaliai kritikuoti žydų viduramžių (iki 1789 m.) nuvertinimą kaip priemonę emancipacijai populiarinti ir pateisinti ėmėsi Salo Baronas (*Ghetto and Emantipation // The Menorah Journal*, 1928), paskatinęs kritinio požiūrio į esamas žydų istorijos paradigmas atsiradimą. Dar vienu radikaliu lūžių žydų istorijos istoriografijoje tapo Holokaustas, istorinė jo netekčių, traumos ir patirčių refleksija. Po Holokausto ne tik susiklostė atskira tyrinėjimų kryptis – holokausto studijos, suaktyvėjo tarpukario situacijos Europoje tyrimai ir žydų studijos apskritai, tačiau radosi ir papildomų paskatų permąstyti ankstesnių laikotarpių istoriją, lėmusių kelis dešimtmečius dominavusios martirologinės žydų istorijos paradigmos įsitvirtinimą. Emocionalumas ir nostalgija sąlygojo naujų istoriografinių paradigmų, o kai kurių fenomenų atvejais, net mitų atsiradimą. XXI a. pradžioje imtasi ne tik intensyviau gilintis į skirtingų epochų sociokultūrinę žydų bendruomenių istoriją, bet ir permąstyti (*Rethinking*) poholokaustines istoriografijos patirtis. Dalyko tikslai: 1) Analizuojant naujausią istoriografiją identifikuoti dominuojančias žydų istorijos Rytų ir Vidurio Europoje istoriografines paradigmas ir jų dinamika; 2) Išskirti ir aptarti istoriografijos paradigmų genezę, žydų istorijos pateikimo kontekstus ir prieigas; 3) palyginti Lietuvoje susiklosčiusias žydų studijų tendencijas su vyraujančiomis Vidurio ir Rytų Europoje, bei platesniu - pasaulinės žydų istoriografijos mastu; 4) Nustatyti kokiuose istoriografijos kontekstuose ir kokias prieigas taikant yra pristatoma ar tiriama skirtingų laikotarpių Lietuvos žydų istorija ir kultūra, kokie jos segmentai pabrėžiami Lietuvos ir užsienio tyrinėtojų darbuose. 5) Identifikuoti taikomas integruotos ir dezintegruotos žydų istorijos tyrimo taktikas, taikomų prieigų privalumus ir trūkumus sprendžiant konkrečias mokslines problemas; 6) Išanalizuoti ir identifikuoti tinkamiausias teorines prieigas aktualioms tyrimo problemoms spręsti.
Pagrindinė literatūra

1.Antony Polonsky, *The Jews in Poland and Russia*, vol. 1 (1350-1881), vol. 2 (1881-1914), vol. 3 (1914- 2008) Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 2010 (t. 1 ir 2) , vol. 3 (2012)
2. Shaul Stampfer, *Families, Rabbis and Education: Traditional Jewish Society in Nineteenth-Century Eastern Europe*, Littman Library of Jewish Civilization, 2010.
3. Ezra Mendelsohn, *The Jews of East Central Europe between the World Wars*, Indiana University: Bloomington 1983.
4. Salo Wittmayer Baron, *A Social and Religious History of the Jews*, vol. 16, Columbia University Press: New York 1976.
5. *Anti-Jewish Violence: Rethinking the Pogrom in East European History* by Jonathan Dekel-Chen, David Gaunt, Natan M. Meir, and Israel Bartal, Indiana University Press, 2010;
6. Yohanan Petrovsky-Shtern ,*The Golden Age Shtetl: A New History of Jewish Life in East Europe, P*rinceton university press: 2014
7. Israel Bartal, *The Jews of Eastern Europe, 1772-1881*, University of Pennsylvania Press, 2005;
8. Moshe Rosman, *How Jewish is Jewish History?* Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 2008;
9. *Rethinking European Jewish History* , eds. Jeremy Cohen & Moshe Rosman, Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 2008;
10. Katz, Jacob, ed. Toward Modernity: *The European Jewish Model*. New Brunswick, N.J. Oxford, 1987;
11.Yosef Hayim Yerushalmi, *Zakhor: Jewish History and Jewish Memory*, 1996
12.Abram Leon, *The Jewish Question: A Marxist Interpretation*, 2020

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Jurgita Verbickienė	Prof. dr.	1. The History of Jews in Lithuania. From the middle ages to the 1990s. eds. Darius Staliūnas, Vladas Sirutavičius, Jurgita Šiaučiūnaitė-Verbickienė. Brill/ Ferdinand Schoningh, 2020.
		2.Šiaučiūnaitė-Verbickienė J. (2018) Sources of the Eighteenth Century General Jewish Censuses of the Grand Duchy of Lithuania and Their Applicability to Historical Demography Research. In: DellaPergola S., Rebhun U. (eds) *Jewish Population and Identity. Studies of Jews in Society*, vol 1. Springer, Cham, pp. 233-247 Print ISBN978-3-319-77445-9; DO I https://doi.org/10.1007/978-3-319-77446-6_13; Online ISBN978-3-319-77446-6
		3. Šiaučiūnaitė-Verbickienė, Jurgita. Translations and self-representation: literature as a tool for a mutual Jewish-Lithuanian acquaintance // Jewish culture and history. Abingdon : Taylor & Francis (Routledge). ISSN 1462-169X. eISSN 2167-9428. 2017, Vol. 18, Iss. 2, p. 190-208. DOI: 10.1080/1462169X.2017.1328011.
		4. Jurgita Šiaučiūnaitė-Verbickienė, "*A Town*

		After a Fire: Losses and Behaviour of Jewish Communities" in Social a Jurgita Šiaučiūnaitė-Verbickienė, "*A Town After a Fire: Losses and Behaviour of Jewish Communities"* in Social and Cultural Relations in the Grand Duchy of Lithuania. Microhistories ed. By Richard Butterwick, Wioletta Pawlikowska, Routledge, 2019 (ISBN 9780367206666), p. 62-73
		5. Jurgita Šiaučiūnaitė-Verbickienė, „The Creation and Administration of a Multi-Ethnic state: the case of the Grand Duchy of Lithuania" in *Memories in Multi-Ethnic Societies. Cohesion in Multi-Ethnic Societies in Europe from c. 1000 to present*, I, ed. By P. Wiszewski, EARLY EUROPEN RESEARCH, vol.15, Brepols publishers, 2020, p. 211-236

Patvirtinta Istorijos ir archeologijos mokslo krypties Doktorantūros komiteto posėdyje 2024 m. spalio mėn. 24 d , protokolo Nr. 15600-KT-510
Doktorantūros komiteto pirmininkė prof. Tamara Bairašauskaitė